

Sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej Comarch S.A. w 2016 roku

W 2016 roku Rada Nadzorcza działała w następującym składzie:

- Elżbieta Filipiak - Przewodnicząca Rady
- Maciej Brzeziński - Wiceprzewodniczący Rady,
- Danuta Drobniak – Członek Rady,
- Wojciech Kucharzyk - Członek Rady,
- Anna Ławrynowicz - Członek Rady,
- Anna Pruska – Członek Rady,
- Robert Bednarski - Członek Rady.

Rada Nadzorcza odbyła w 2016 roku 6 posiedzeń (21 marca, 15 kwietnia, 16 maja, 20 czerwca, 30 września, 5 grudnia). Ponadto w dniu 19 grudnia 2016 roku odbyło się posiedzenie Komitetu Audytu.

Głównymi tematami posiedzeń Rady Nadzorczej były:

- a) monitoring i analiza sytuacji finansowej i organizacyjnej Spółki i Grupy Comarch,
- b) ocena realizacji przez Zarząd strategii Spółki,
- c) wyznaczanie celów biznesowych dla Członków Zarządu oraz ocena ich realizacji
- d) zapoznanie się z działalnością wybranych sektorów biznesowych Spółki i Grupy,
- e) analiza i ocena ryzyka związanego z działalnością Spółki i Grupy,
- f) nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej w Spółce i Grupie,
- g) sprawy formalno-prawne,
- h) ocena oraz zatwierdzenie sprawozdań finansowych Spółki i Grupy,
- i) podejmowanie decyzji w sprawie zakupu nieruchomości przez Spółkę.

Szczegółowy zakres czynności i uchwał podejmowanych przez Radę Nadzorczą w 2016 roku znajduje się w protokołach z posiedzeń Rady Nadzorczej, które znajdują się w siedzibie Spółki w Krakowie.

W związku z zasadą szczegółową nr II.Z.11. zawartą w części II "Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016" uchwałą nr 10/05/2016 z dnia 16 maja 2016 r. Rada Nadzorcza Comarch S.A. pozytywnie zaopiniowała projekty uchwał Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki, które odbyło się w dniu 15 czerwca 2016 r.

Na stronie www.comarch.pl, zgodnie z zasadą szczegółową nr I.Z.1.14. zawartą w części I "Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016" zostało opublikowane „Sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej i ocena sytuacji Comarch S.A. w 2015 roku” z uwzględnieniem pracy jej komitetów, wraz z przekazaną przez radę nadzorczą oceną systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki. Członkowie Rady Nadzorczej złożyli oświadczenia o spełnianiu kryteriów niezależności, a Rada Nadzorcza dokonała oceny, czy istnieją związki lub okoliczności, które mogą wpłynąć na spełnienie przez danego Członka Rady kryteriów niezależności i ustaliła, że

co najmniej dwóch Członków Rady Nadzorczej spełnia kryteria niezależności określone w zasadzie szczegółowej II.Z.4 Dobrych praktyk spółek notowanych na GPW 2016.

W okresie objętym sprawozdaniem Rada Nadzorcza monitorowała aktualną sytuację Spółki oraz opiniowała bieżące oraz planowane działania Comarch S.A. W szczególności Rada Nadzorcza dokonała przeglądu kwartalnych, półrocznych oraz rocznych sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch. Każdorazowo po publikacji raportów finansowych miały miejsce posiedzenia Rady Nadzorczej, na których Rada zapoznawała się z wynikami finansowymi oraz bieżącą działalnością Spółki i analizowała zakres, rzetelność, prawidłowość oraz przejrzystość danych (w tym finansowych) prezentowanych przez Spółkę. Rada Nadzorcza zapoznawała się szczegółowo z sytuacją finansową poszczególnych sektorów biznesowych Spółki. Zarząd Spółki i uprawnieni pracownicy zapewнили Radzie Nadzorczej w tym zakresie dostęp do źródeł informacji i dokumentów, a także przygotowali stosowne prezentacje oraz udzielili niezbędnych wyjaśnień na temat sytuacji finansowej a także przedsięwzięć realizowanych przez Spółkę. Rada Nadzorcza odbyła również spotkanie z przedstawicielami podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch. Rada Nadzorcza zapoznawała się także ze strukturą organizacyjną Spółki oraz wydawała rekomendacje w zakresie jej udoskonalenia. Rada Nadzorcza zapoznawała się również z inwestycjami prowadzonymi przez Spółkę oraz wydawała związane z nimi rekomendacje, opiniowała także zakup nieruchomości gruntowej przez Spółkę. Rada Nadzorcza dokonała także zmian w składzie Komitetu Audytu, dopasowując go do aktualnych wymogów ładu korporacyjnego dla spółek giełdowych, ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów niezależności.

Zdaniem Rady Nadzorczej przyjęte przez Spółkę i Grupę Kapitałową metody rachunkowości zostały zastosowane zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami prawa. W opinii Rady Nadzorczej współpraca z Zarządem Comarch S.A. układała się bez zastrzeżeń a Zarząd przedstawiał wymagane informacje w sposób rzetelny, prawidłowy i jasny.

Funkcję podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych za 2015 rok w Spółce pełnił Deloitte Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. Uchwała w sprawie wyboru podmiotu świadczącego usługi w zakresie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. za rok 2015 i 2016 została podjęta przez Radę Nadzorczą 26 czerwca 2015 r. W opinii Rady Nadzorczej podmiot uprawniony do badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch został wybrany zgodnie z przepisami prawa a biegli rewidenci, dokonujący tego badania i przeglądu, spełniali warunki do wydania bezstronnej i niezależnej opinii o badaniu, zgodnie z właściwymi przepisami prawa krajowego.

W ocenie Rady Nadzorczej, skład osobowy oraz zróżnicowanie kompetencji członków Rady pozwalają na skuteczne i należyte sprawowanie nadzoru nad działalnością Spółki we wszystkich obszarach jej działalności. Członkowie Rady są zróżnicowani zarówno pod względem płci, wieku jak i kierunku wykształcenia. Wszyscy posiadają wiedzę oraz umiejętności poparte wieloletnim doświadczeniem zawodowym. Co najmniej dwóch Członków Rady Nadzorczej spełnia kryteria niezależności określone w zasadzie szczegółowej II.Z.4 Dobrych praktyk spółek notowanych na GPW 2017.

Rada Nadzorcza Comarch S.A. ocenia swoją pracę w 2016 roku jako efektywną. Członkowie Rady wypełniali swoje obowiązki z zaangażowaniem, uczestnicząc w większości przypadków w pełnym składzie w jej obradach.

W okresie od 1 stycznia 2016 roku do 15 kwietnia 2016 roku w skład Komitetu Audytu (odpowiednik Komisji Rewizyjnej w rozumieniu załącznika I do Zalecenia Komisji Europejskiej z dnia 15 lutego 2005 r. dotyczącego roli dyrektorów niewykonawczych (...)), wchodziły Pani Elżbieta Filipiak – Przewodnicząca Komitetu Audytu, Pani Danuta Drobnia – Członek Komitetu Audytu oraz Pani Anna Pruska – Członek Komitetu Audytu. Zgodnie z informacjami posiadanymi przez Spółkę jeden członek Komitetu Audytu spełniał warunki niezależności oraz przynajmniej jeden z nich posiadał kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej. W dniu 15 kwietnia 2016 r. Rada Nadzorcza powołała nowy skład Komitetu Audytu, w skład którego wchodziły: Pani Danuta Drobnia jako Przewodnicząca Komitetu Audytu, Pani Elżbieta Filipiak jako Członek Komitetu Audytu oraz Pan Robert Bednarski jako Członek Komitetu Audytu. Zgodnie z informacjami posiadanymi przez Spółkę dwóch członków Komitetu Audytu spełnia warunki niezależności, w tym Przewodnicząca oraz przynajmniej jeden z nich posiada kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej.

Komitet Audytu zajmował się w 2016 roku w szczególności:

- 1) monitorowaniem procesu sprawozdawczości finansowej;
- 2) monitorowaniem skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem;
- 3) monitorowaniem wykonywania czynności rewizji finansowej;
- 4) monitorowaniem niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych;

W zakresie uprawnień Komitetu, Rada Nadzorcza zapraszała do udziału dodatkowe osoby w jej obradach, takich jak członków władz Spółki i biegłych rewidentów.

Ocena sposobu wypełniania obowiązków informacyjnych dotyczących stosowania ładu korporacyjnego

W ocenie Rady Nadzorczej Spółka w 2016 roku w sposób prawidłowy wypełniała obowiązki informacyjne w zakresie stosowania zasad ładu korporacyjnego, określone w Regulaminie Giełdy oraz przepisach dotyczących informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych.

Od stycznia 2016 roku Spółka podlega zasadom przyjętym w dniu 13 października 2015 r. przez Radę Giełdy, uchwałą Nr 26/1413/2015 w sprawie przyjęcia nowego zbioru zasad ładu korporacyjnego pod nazwą „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”. Comarch S.A. opublikowała raport na temat stosowania przez nią zasad i rekomendacji wynikających z nowego zbioru zasad ładu korporacyjnego oraz zamieściła stosowną informację na stronie internetowej Spółki. Zgodnie z opublikowanym raportem Spółka nie stosuje Rekomendacji IV.R.2 oraz zasady szczegółowej VI.Z.4.

Ocena racjonalności prowadzonej przez Spółkę polityki w zakresie działalności sponsoringowej i charytatywnej

Spółka Comarch S.A. od lat podejmuje liczne działania prospołeczne m.in. poprzez aktywne wspieranie sportu, obejmowanie mecenatem wydarzeń kulturalnych, wspieranie edukacji i rozwoju nauki oraz angażowanie się w pomoc najbardziej potrzebującym.

Sport

Spółka najaktywniej wspiera sport. Promuje zarówno rozwój sportu jak i aktywny tryb życia wśród swoich pracowników. Comarch S.A. jest głównym, tytularnym sponsorem najstarszego klubu sportowego w Polsce - MKS Cracovia SSA oraz szwajcarskiego klub piłkarski Zug 98.

Edukacja i rozwój nauki

Spółka angażuje się w popularyzację wiedzy dotyczącej najnowszych technologii IT poprzez sponsoring konferencji oraz spotkania branżowe. Od lat firma aktywnie współpracuje ze szkołami, uczelniami wyższymi oraz innymi placówkami edukacyjnymi. Pracownicy merytorycznie wspierają różne projekty, konkursy, warsztaty czy konferencje naukowe. Spółka organizuje także od wielu lat program letnich staży studenckich dla kilkuset studentów kierunków informatycznych, który cieszy się niezmiennym zainteresowaniem.

Mecenat kulturalny

Comarch S.A. sponsoruje różne wydarzenia kulturalne, takie jak koncert Last Night of the Proms, koncerty organowe w Bazylice Mariackiej, a w ubiegłym roku również Festiwal Nowa Huta Alternative oraz charytatywny koncert dla Bohdana Smolenia, które stanowią istotne wydarzenia na kulturalnej mapie Krakowa.

Działalność charytatywna

Spółka rok rocznie wspiera inicjatywy pracowników Comarch mające na celu pomoc osobom chorym oraz najuboższym, m.in. poprzez organizację zbiórek rzeczowych. Comarch S.A. systematycznie dokonuje darowizn pieniężnych oraz w formie sprzętu komputerowego na rzecz wybranych organizacji charytatywnych, organizacji promujących kulturę fizyczną i zdrowie, placówek oświatowych oraz na cele kultu religijnego.

W 2016 roku odbyły się dwie edycje konkursu grantowego #ComarchCares: wiosenna i jesienna, w którym zespoły pracowników Comarch wraz z wybraną instytucją, mogły zgłaszać projekty konkursowe, wspierające społeczności lokalne i przyczyniające się do rozwiązywania problemów w takich obszarach jak:

- nowe technologie,
- ekologia i ochrona zwierząt,
- kultura,
- edukacja,
- sport,
- profilaktyka uzależnień,
- działania na rzecz osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży wykluczonej społecznie, seniorów.

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia prowadzoną przez Comarch S.A. politykę w zakresie działalności sponsoringowej oraz charytatywnej. W ocenie Rady działania podejmowane przez Spółkę w tym zakresie są racjonalne, przynoszą korzyści społeczeństwu oraz wywierają pozytywny wpływ na wizerunek Spółki.

**Ocena sytuacji Spółki
z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej
i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki, compliance oraz funkcji
audytu wewnętrznego**

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia wyniki finansowe osiągnięte przez Spółkę w 2016 roku, jak również jej obecną sytuację finansową. Spółka osiągnęła założone na 2016 rok cele rozwojowe i finansowe, mimo trudnych warunków rynkowych w niektórych segmentach działalności (sektor publiczny i medyczny) oraz zwiększonych kosztów działalności. W minionym roku przychody ze sprzedaży utrzymały podobny poziom w porównaniu do 2015 roku (spadek o 0,3 mln zł w stosunku do 2015 roku) i osiągnęły wartość 749,2 mln zł. Zysk z działalności operacyjnej osiągnął wartość 78,8 mln zł i był niższy o 5,4% w porównaniu do 2015 roku, natomiast zysk netto w 2016 roku był niższy wobec roku poprzedniego o 21,0%. Rentowność operacyjna w 2016 roku wyniosła 10,5%, natomiast rentowność netto 6,1%. Pomimo nieznacznych spadków poziom rentowności operacyjnej oraz netto pozostawał satysfakcjonujący.

Rada Nadzorcza pozytywnie opiniuje kontynuowanie przez Spółkę w 2016 roku inwestycji w nowe i w udoskonalanie istniejących produktów informatycznych. Nakłady na prace badawcze przekroczyły 17% przychodów ze sprzedaży, Spółka przeznaczyła na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwała fundusze europejskie. Spółka rozwijała intensywnie nową generację systemów lojalnościowych, zawierających m.in. personalizowanie treści w oparciu o lokalizację użytkownika, grywalizację, zaawansowane analizy *big data* oraz rozwiązania z zakresu *Smart City*. Spółka kontynuowała także prace R&D w zakresie rozwiązań IT dla medycyny (*Telemedycyna*, ze sztandarowym projektem „Miasto Zdrowia”) oraz związane z rozwojem własnych rozwiązań w zakresie hardware i opartych na nich usługach (*Internet of Things*). Rada Nadzorcza zwraca uwagę, że kluczowym elementem dla dalszego rozwoju przedsiębiorstwa są inwestycje w kapitał ludzki. Miniony rok należał do bardzo udanych pod tym względem – Spółka utworzyła ponad 300 nowych miejsc pracy w Krakowie i pozostałych oddziałach krajowych. Szczególnie pozytywne efekty przyniósł coroczny program staży studenckich – dzięki niemu Comarch S.A. jest jednym z pracodawców pierwszego wyboru na krajowym rynku pracy w branży informatycznej. W ocenie Rady Nadzorczej Spółka nie miała do tej pory dużych problemów z pozyskaniem odpowiedniej ilości, jednak coraz trudniejsza sytuacja na rynku pracy będzie miała wpływ na sytuację Spółki w kolejnych okresach.

Rada Nadzorcza uważa za słuszną dalszą realizację przez Spółkę strategii wzrostu opartej na dywersyfikacji działalności pomiędzy różne segmenty branżowe, rozwoju własnych produktów oraz sprzedaży ich na rynku globalnym. Dzięki temu Comarch S.A. dysponuje szeroką i kompleksową ofertą nowoczesnych rozwiązań informatycznych, a dzięki wysokiej jakości usług jest drugim pod względem wielkości producentem oprogramowania IT w Polsce oraz jednym z wiodących dostawców informatyki w kraju oraz na rynkach międzynarodowych. W związku z dynamicznym rozwojem działalności

eksportowej Rada Nadzorcza potwierdza słuszność założenia nowych spółek zależnych – Comarch Colombia S.A.S. z siedzibą w Kolumbii i Comarch Peru S.A.C. z siedzibą w Peru.

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia realizowanie przez Spółkę w 2016 roku kolejnych inwestycji infrastrukturalnych: budowy laboratorium badawczego i zaplecza produkcyjnego dedykowanego dla działalności w zakresie *Internet of Things*, jak również rozpoczęcie inwestycji w kolejny budynek biurowy w Krakowie (SSE7). Inwestycje te są konieczne dla obsłużenia dalszego intensywnego rozwoju działalności Spółki.

Rada Nadzorcza za pośrednictwem Komitetu Audytu monitoruje skuteczność systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance oraz funkcji audytu wewnętrznego. Raz w roku przedstawiciel zarządu przedstawia Komitetowi Audytu opis funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej oraz ocenę skuteczności jego działania. Komitet Audytu dokonał oceny skuteczności działania systemu kontroli wewnętrznej i nie stwierdził potrzeby dokonania wyodrębnienia organizacyjnego funkcji audytu wewnętrznego.

W 2016 roku Rada Nadzorcza dokonywała także stałej analizy obszarów ryzyka związanych z działalnością Spółki oraz analizy sposobu zarządzania tymi ryzykami przez Zarząd.

Jako najważniejsze ryzyka operacyjne w 2016 roku uznano:

- a) ryzyka związane z pracami R&D (wytwarzanie własnych produktów softwarowych);
- b) ryzyka związane z realizacją kontraktów długoterminowych;
- c) ryzyka związane z niedotrzymaniem warunków umów i skorzystaniem przez kontrahentów z udzielonych im gwarancji dobrego wykonania lub przysługujących im kar umownych;
- d) ryzyka zagranicznego otoczenia gospodarczego, prawnego i politycznego związane z realizacją kontraktów eksportowych;
- e) ryzyko kredytowe związane ze sprzedażą z odroczonym terminem płatności oraz często długim okresem realizacji kontraktów;
- f) ryzyko rotacji personelu, ryzyko braku możliwości zatrudnienia odpowiedniej ilości wykwalifikowanych pracowników, ryzyko wzrostu kosztów pracy;
- g) ryzyko zmiany kursów walut oraz poziomu stóp procentowych;
- h) ryzyka związane z terroryzmem międzynarodowym, utrudniające delegowanie pracowników w podróże służbowe w niektóre rejony świata.

W zakresie ryzyka finansowego Rada Nadzorcza dostrzegała następujące zagrożenia:

- a) ryzyko kredytowe kontrahentów Comarch;
- b) ryzyko zmiany stóp procentowych, mających wpływ na koszty obsługi zaciągniętych kredytów bankowych;
- c) zmienność kursów walutowych, w szczególności EUR/PLN i USD/PLN, GBP/PLN, EUR/USD oraz BRL/PLN wpływającą na opłacalność sprzedaży zagranicznej;
- d) ryzyko płynności finansowej i zwiększone oczekiwania klientów w zakresie finansowania projektów informatycznych przez dostawców IT, związane z upowszechnieniem się sprzedaży produktów i usług informatycznych w modelu usługowym („cloud computing”).

W ocenie Rady Nadzorczej Zarząd właściwie identyfikuje ryzyka z działalnością Spółki i skutecznie nimi zarządza. Sprawozdania finansowe przedstawiają rzetelny i kompletny obraz sytuacji Spółki.

Rada Nadzorcza szczególnie docenia konsekwentne realizowanie przez Spółkę misji sprzedawania innowacyjnej myśli technicznej polskich inżynierów na całym świecie. Rada Nadzorcza zwraca także uwagę na fakt, że poza działalnością biznesową Comarch S.A. prowadzi także działalność prospołeczną, wspiera organizacje pozarządowe oraz akcje charytatywne, jest mecenasem kultury, sztuki i sportu.

**Ocena sytuacji Grupy Comarch
z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej
i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Grupy, compliance oraz funkcji
audytu wewnętrznego**

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia osiągnięcie przez Grupę założonych na 2016 rok celów rozwojowych i finansowych, mimo trudnych warunków rynkowych w niektórych segmentach (sektor publiczny i medyczny) oraz zwiększonych kosztów działalności. W minionym roku przychody ze sprzedaży były nieco niższe w porównaniu do 2015 roku (spadek o 18,8 mln zł, tj. o 1,7 %) i osiągnęły wartość 1 113 mln zł, przy czym należy podkreślić, że przychody ze sprzedaży rozwiązań własnych Comarch wzrosły o 47 mln zł, tj. o 4,7%. Zysk z działalności operacyjnej osiągnął wartość 116,9 mln zł i był wyższy o 3,4 % w porównaniu do 2015 roku, natomiast zysk netto w 2016 roku osiągnął poziom 75,7 mln zł i był niższy wobec roku poprzedniego o 5,7%. Rada Nadzorcza podkreśla, że poziom rentowności Grupy ponownie osiągnął satysfakcjonujące wartości: rentowność operacyjna w 2016 roku wyniosła 10,5%, natomiast rentowność netto 6,6%.

Rada Nadzorcza pozytywnie opiniuje dokonane w 2016 roku przez Grupę Comarch inwestycje w nowe i w udoskonalanie istniejących produktów informatycznych. Nakłady na prace badawcze przekroczyły 15% przychodów ze sprzedaży, Grupa przeznaczyła na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwała fundusze europejskie. Grupa Comarch rozwijała intensywnie nową generację systemów lojalnościowych, zawierających m.in. personalizowanie treści w oparciu o lokalizację użytkownika, grywalizację, zaawansowane analizy *big data* oraz rozwiązania z zakresu *Smart City* oraz *Smart Airport*. Spółka kontynuowała także prace R&D w zakresie rozwiązań IT dla medycyny (*Telemedycyna*, ze sztandarowym projektem „Miasto Zdrowia”, *Teleradiologia*) oraz związane z rozwojem własnych rozwiązań w zakresie hardware i opartych na nich usługach (*Internet of Things*). Grupa szczególnie naciskała na rozwój sprzedaży rozwiązań informatycznych w modelu usługowym - Comarch jest jednym z liderów rynkowych w tym zakresie. Rada Nadzorcza zwraca uwagę, że kluczowym elementem dla dalszego rozwoju przedsiębiorstwa są inwestycje w kapitał ludzki. Miniony rok należał do bardzo udanych pod tym względem - Grupa utworzyła około 300 nowych miejsc pracy. Szczególnie pozytywne efekty przyniósł coroczny program staży studenckich - Comarch jest jednym z pracodawców pierwszego wyboru na krajowym rynku pracy w branży informatycznej.

W ocenie Rady Nadzorczej Grupa nie miała do tej pory dużych problemów z pozyskaniem odpowiedniej ilości, jednak coraz trudniejsza sytuacja na rynku pracy będzie miała wpływ na sytuację Grupy w kolejnych okresach.

Rada Nadzorcza uważa za słuszną dalszą realizację przez Grupę strategii wzrostu opartej na dywersyfikacji swojej działalności pomiędzy różne segmenty branżowe, rozwoju własnych produktów oraz sprzedaży ich na rynku globalnym. Dzięki szerokiej i kompleksowej ofercie nowoczesnych rozwiązań informatycznych oraz wysokiej jakości usług Comarch jest drugim pod względem wielkości producentem oprogramowania IT w

Polsce oraz jednym z wiodących dostawców informatyki w kraju oraz na rynkach międzynarodowych. W związku z dynamicznym rozwojem działalności eksportowej Rada Nadzorcza potwierdza słuszność założenia nowych spółek zależnych – Comarch Colombia S.A.S. z siedzibą w Kolumbii i Comarch Peru S.A.C. z siedzibą w Peru.

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia realizowanie przez Grupę w 2016 roku kolejnych inwestycji infrastrukturalnych: budowy laboratorium badawczego i zaplecza produkcyjnego dedykowanego dla działalności w zakresie *Internet of Things* oraz budowy nowoczesnego budynku biurowego w Łodzi, jak również inwestycji w kolejny budynek biurowy w Krakowie (SSE7) oraz budowę Comarch Data Center w Lille we Francji. Inwestycje te są konieczne dla obsłużenia dalszego intensywnego rozwoju działalności Grupy.

Rada Nadzorcza za pośrednictwem Komitetu Audytu monitoruje skuteczność systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance oraz funkcji audytu wewnętrznego. Raz w roku przedstawiciel zarządu przedstawia Komitetowi Audytu opis funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej oraz ocenę skuteczności jego działania. Komitet Audytu dokonał oceny skuteczności działania systemu kontroli wewnętrznej i nie stwierdził potrzeby dokonania wyodrębnienia organizacyjnego funkcji audytu wewnętrznego.

W 2016 roku Rada Nadzorcza dokonywała także stałej analizy obszarów ryzyka związanych z działalnością Grupy oraz analizy sposobu zarządzania tymi ryzykami przez Zarząd.

Jako najważniejsze ryzyka operacyjne w 2016 roku uznano:

- a) ryzyka związane z pracami R&D (wytwarzanie własnych produktów softwarowych);
- b) ryzyka związane z realizacją kontraktów długoterminowych;
- c) ryzyka związane z niedotrzymaniem warunków umów i skorzystaniem przez kontrahentów z udzielonych im gwarancji dobrego wykonania lub przysługujących im kar umownych;
- d) ryzyka zagranicznego otoczenia gospodarczego, prawnego i politycznego związane z realizacją kontraktów eksportowych;
- e) ryzyko kredytowe związane ze sprzedażą z odroczonym terminem płatności oraz często długim okresem realizacji kontraktów;
- f) ryzyko rotacji personelu, ryzyko braku możliwości zatrudnienia odpowiedniej ilości wykwalifikowanych pracowników, ryzyko wzrostu kosztów pracy;
- g) ryzyko zmiany kursów walut oraz poziomu stóp procentowych;
- h) ryzyka związane z terroryzmem międzynarodowym, utrudniające delegowanie pracowników w podróże służbowe w niektóre rejony świata.

W zakresie ryzyka finansowego Rada Nadzorcza dostrzegła następujące zagrożenia:

- a) ryzyko kredytowe kontrahentów Comarch;
- b) ryzyko zmiany stóp procentowych, mających wpływ na koszty obsługi zaciągniętych kredytów bankowych;
- c) zmienność kursów walutowych, w szczególności EUR/PLN i USD/PLN, GBP/PLN, EUR/USD oraz BRL/PLN wpływającą na opłacalność sprzedaży zagranicznej;

- d) ryzyko płynności finansowej i zwiększone oczekiwania klientów w zakresie finansowania projektów informatycznych przez dostawców IT, związane z upowszechnieniem się sprzedaży produktów i usług informatycznych w modelu usługowym („cloud computing”).

W ocenie Rady Nadzorczej Zarząd właściwie identyfikuje ryzyka z działalnością Grupy i skutecznie nimi zarządza. Sprawozdania finansowe przedstawiają rzetelny i kompletny obraz sytuacji Grupy.

Rada Nadzorcza szczególnie docenia konsekwentne realizowanie przez Grupę misji sprzedawania innowacyjnej myśli technicznej polskich inżynierów na całym świecie. Rada Nadzorcza zwraca także uwagę na fakt, że poza działalnością biznesową Grupa Comarch prowadzi także działalność prospołeczną, wspiera organizacje pozarządowe oraz akcje charytatywne, jest mecenasem kultury, sztuki i sportu - także poza granicami Polski.